

POCECI ŠKOLOVANJA U KARAŠEVSKIM SELIMA

marti, 25 octombrie 2016

Školovanje na maternjem jeziku u Karaševu i ostalim karaševskim selima zapoelo je pod utjecajem crkve, sveenika, vjerojatno isusova kih sveenika, koji su bili aktivniji i na ovom podruju te su organizirali školu na maternjem jeziku u redovima vjernika.

Prvi

sveenik koji je postavio osnove naobrazbe na hrvatskom jeziku u Karaševu bio je Mihovil Lovini. On je otvorio prvu školu 1761. godine, pa su se u kratkom vremenu organizirale konfesionalne škole i u ostalim mjestima pod vlasništvom crkve. U tim školama, sveenici su u slobodnom vremenu bili u itelji, a škole su bile održavane pomoću doprinosa vjernika.

Prve

konfesionalne škole su imale velike poteškoće, ljudi su svim sredstvima pokušavali zabraniti djecama da pohađaju školu. Veoma su teško bili uvjereni da je škola potrebna za napredak naselja i svakoga ovjeka. Istu injenicu je mnogo godina kasnije, sredinom prve polovice prošloga stoljeća, primjetio i Traian Simu, koji, u svojoj knjizi "Originea crăovenilor", izdanoj 1939. godine u Lugoju, a odnosivši se na meuratno razdoblje, navodi da slanje djece na studije nije bila uobičajena praksa, iako su Karaševci tada bili uvjereni u dobroinstvo škole.

"Budući

da su ljudi konzervativnih osobina, veli Traian Simu u svojoj knjizi, nealju svoju djecu prema zanatu, ali niti prema intelektualnim karijerama ih neupuju. Prema tome, njihov je društveni sloj predstavljen od nekoliko itelja i djelatnika zaposlenih uglavnom u Tvornicama i domenima iz Riece. Kada je riječ o odnosu Karaševaca prema školi, važno je istaknuti kako je u to doba ipak slišan mentalitet (konzervativan) postojao i u rumunjskim selima iz Banata. Karaševci, dakle, nisu bili izuzetak pod tim aspektom, te su se potpuno uključivali u ruralni mentalitet epohe.

Vrativši

se poecima školovanja u karaševskim mjestima, istaknutu da su konfesionalne škole funkcionirale sve do kraja 19. stoljeća, to nije do kraja 1889. godine, kada je pokrenut prvi pokušaj za uvoenje maarskog jezika kao predavačkog. Tom prvom pokušaju je izdržano. Drugi je pokušaj bio 1901., kada je Austrougarski imperij osjetio da se ljulja drvo na kojemu je oslonjen i izgleda da u ovom periodu, ili ne mnogo nakon 1901. godine dio Karaševaca je odustalo, prihativši školu na maarskom jeziku. Nastupilo je tada veliko razaranja meuroditeljima u enika zbog neodržavanja obe anih povlastica, prema kojima e svi troškovi biti podnijeti od države. I nadalje su poteškoće ostale na leima roditelja, troškovi su podnijeti iz tzv. seleški troškovi, to jest seoski troškovi. 1918. godina nas je zatekla s dijelom konfesionalnih škola, pored crkve, i službene škole, na državnom jeziku, koji je sada postao rumunjski.

Rumunjska

uprava je poctivala na ene škole. Tamo gdje su bile konfesionalne škole, one su ostale u brizi i pod administracijom crkve, nisu Rumunji dodirnuti ni jezik, pustivši da predavala ki jezik i nadalje bude maternji. U državnim školama je na početku ostavljena slobodna opcija, na državnom jeziku ili na maternjem jeziku, s uvjetom da imaju programe, udžbenike, da bude organizirana nastava, s potrebnim didaktičkim radnim instrumentima. Ali nije se moglo tada

organizirati moderno i uspješno obrazovanje na hrvatskom jeziku, nije bilo nastavnika poznavatelja književnog jezika. U to je vrijeme od nastavnika traženo, i to u najkraćem mogućem roku, u nekoliko mjeseci samo, da izrade školske udžbenike, ali nitko nije imao toliko visoko kulturno i didaktičko iskustvo da može izraditi jedan udžbenik, da prevede barem iz rumunjskog ili makedonskog na hrvatski. Nemogavši nabaviti ono potrebno, svakako da je rumunjska država uvela rumunjski predavala ki jezik, osigurala je udžbenike, u itelje, sve što je trebalo, do 1933., kada je potpisana Konvencija. Tada je napravljena zamjena didaktičkog osoblja, udžbenika, no samo u školama gdje se predavalo na hrvatskom jeziku. U Karlovcu se zatiče ve otprije postojeća situacija: jedna škola na rumunjskom jeziku, jedna na hrvatskom jeziku, pretvorena i ona u državnu, zato što putem Konvencije država je podnosila troškove. Vjerojatno još uvijek postoje ljudi koji pamte nastavnike iz Zagreba, jer su ovi boravili u Rumunjskoj, to nije u Osnovnoj školi br. 2 iz Karlova sve do 1948., kada su se jednog dana iz mjeseca lipnja, suznih oči, spakirali i otišli. U zaključku, jugoslavenski uitelji koji su predavali u karlovcima i školama u međuratnom razdoblju, a i kasnije, sve do 1948. godine, nisu došli iz srpskog područja, nego iz Zagreba. Stvari su već tada bile jasne glede etnije i jezika Karlovačka, bile su praktički oduvijek jasne, zato što nas nitko nije napravio Hrvatima, nije se najprije netko izjasnio Hrvatom, a zatim je naredio svima da kažu kao on.

Ivan
Dobra